

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Ne frankantnih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 din za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list v članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davak posebej. Pošt. šte. rač. 11.153. Telefon 43-86

Ljudska izobrazba in učitelj

Razni časopisi ponovno na široko obravnavajo vprašanje naše ljudske prosvete in ljudskošolskega učitelja ter s tem kažejo zanimanje za to prevažno splošno narodno vprašanje. Vendar se pri tem porajajo napačni sklepi, ki posebno globoko zadevajo učitelja, in to se najbolj dogaja v taboru tistih, ki smatrajo ljudstvo in ljudsko prosveto za svoje politično lovišče. Brez vsakršne naklonjenosti do učitelja in njegovih upravičenih šolskih, stanovskih in osebnih težnjah službenega značaja, ovirajo njegovo delo med narodom, mu predpisujejo ozko začrtano učno snov in vzgojna načela ter mu režejo mačehovski kos kruha — se postavljajo v pozicijo pravičnega sodnika ter mu očitajo vse ono, kar bi učitelj rad storil, pa radi njih nasprotstva storiti ne more.

Učiteljstvu se očita npravna, kulturna in gospodarska zaostalost našega naroda, pa če vse to spada v delokrog njegovega dela ali ne. Nekdo mora biti kriv, pa naj bo kriv učitelj, ki vodi narod k višji izobrazbi, ter s tem h kritični presoji veljakov in k samostojnemu narodnemu življenju, ki dela konec nedemokratskemu sedanjemu stanju.

Da pa ne bomo podobni onim, ki danes slepo s težkimi obdolžitvami udarjajo po učiteljstvu, postavimo se v sredo neke dolenske vasi, njenega življenja in njenih prilik.

Za uspešen pouk sta potrebna dva, učitelj in učitelj. Da pa moreta pravilno vršiti svoji vlogi, morajo biti dani gotovi pogoji. Učenec mora biti psihološko in gmotno pripravljen za sprejem, a učitelj duševno, tehnično in gmotno oskrbljen, da more pravilno podajati.

Podlaga vsaki izobrazbi je gotovo gmotna višina in zadostna materialna preskrba prebivalstva. Kakor izobrazba oploja narodno gospodarstvo in viša gospodarski donos, tako tudi boljša oskrbljenost naroda ustvarja psihološko pripravljenost za sprejem naukov. Trgovsko bi rekli: Denar podpira in omogoča izobrazbo, a izobrazba redi denar. Ako pa ena teh dveh činjenic odpade, druga brez prve, in obratno, hira. Tako moremo trditi, da dobre gospodarske in kulturne prilike na Holandskem in Danskem, kot idealov naših kmetov, niso zgolj plod učiteljevega truda, temveč predvsem tamkajšnjih ugodnih gospodarskih ureditev in razmer.

Ako pogledamo našo slovensko vas, vidimo, da se za njen gospodarski dvig ne store nobeni odločilni ukrepi, in da ljudstvo ostaja v sponah bede, po drugi strani pa prav isti, ki se imajo za očete in varuhe naroda, ne store za gospodarski dvig vasi ničesar uspešnega ter vso krivdo za slabe razmere vale na učitelja, ki je sam žrtev teh razmer.

Ali kdo rešuje problem osebnikov, kočarjev in viničarjev in vsega drugega podeželskega proletariata, ki bos in gol polni naše šole? Kako naj tu učitelj dvigne človeka iz kulturnih nižin, ko ta človek prezeba in gladije brez vsake nade za izboljšanjem? Ali niso tu poklicani drugi činitelji, da človeku preskrbe delo, da ne bo od 12 mesecev leta, 6 mesecev po malem in na pol zastoj dninaril, drugo polovico leta pa živel od ne ve se česa?

Kdo bo uredil razmerje kmetijskih služkinj, nezakonskih otrok, številnih družin brez zemlje in brez izhoda v obrt, izboljšal položaj malega kmeta? Kdo mora osuševati močvirja, zajeziti hudournike, ravnati reke, ki zasipavajo ogromna površja; skrbeti za mednarodno trgovino, pravilno razmerje med dohodki in prodajo?

Kdo bo naštel vse neštete probleme našega narodnega gospodarstva, v zvezi s tem tudi za boljše gmotno preskrbljenost našega podeželja, ki ustvarja razpoloženje za sprejem višjih kulturnih dobrin!

Navedeni nerešeni problemi poleg mnogih drugih vprašanj pravnega in socialnega značaja vzbujajo kaj malo pogojev za uspešno izobraževalno delo, ki se v danih razmerah nadvse pozhrtvalno vrši.

K tem neugodnim socialnim razmeram moramo pristeti še sistematsko hujskanje in vzbujanje odpora do učiteljstva in njegovega dela. Brez prikrivanja — ali nima vse krivko naši šoli pred vsem namena vzbuditi nerazpoloženje do učiteljstva? Ali ni šolsko in prosvetno delo učitelja tem činiteljem le v toliko mar, kolikor ustreza njih političnim ciljem in koristim? Ali ne streme vse razprave in predlagane reforme o ljudski šoli in med učiteljskim kadrom, da se zagotovi prevpliv določeni struji?

Ko govorimo o neki slovenski vasi, trdimo, da se je v tej vasi neko važno kmetško gospodarsko društvo v kali zatrla, ker ga je vodil učitelj, ki ni bil po okusu veljakov. In vsa slovenska zemlja je danes taka vas. Učiteljevo delo danes uspeva le v toliko, kolikor mu dobrohotno dopuščajo oni, ki kriče divjaški krik o malem smislu učitelja za kmetške potrebe.

Zato upravičeno dvomimo v iskrenost izjav za kulturnejšim dvigom vasi.

Ko se od učitelja zahteva pospešeno delo v šoli in izven nje, ko so ga ogradili s točnimi predpisi in nadzirani, ter ga ovirajo pri prostovoljnem kulturnem delu med narodom, nudimo zopet nov dokaz o neresnem hotenju po uspešnem in svobodnem učiteljevem prosvetnem delu.

Kakor smo pri učencu navedli pogoje, ki ustvarjajo višjo izobrazbo, tako tudi pri učiteljstvu nastopajo psihološki, tehnični in gmotni pogoji za uspešno delo.

Kakšna je gmotna preskrbljenost učiteljstva, povedo številke: dnevničarji 800 din, pripravniki 900 din, srednji službeni letniki 1500 din, najstarejši, pred pokojem, 2000 din. Pri tem pa smo dolžni navesti, da morajo srednji in višji letniki vzdrževati otroke v višjih šolah, kar znese mesečno za enega otroka 500—750 din brez obleke in knjig.

To »blagostanje« večajo znamenita izbirna napredovanja, ko čakajo neizbrani polnih 5 let dalj na višjo skupino, pri čemer se morajo zadolževati za tisočake, ki jim pripadajo.

Gospodarski krogi se zavzemajo za zvižanje naših plač

»Trgovski list« priobčuje pod naslovom »Za izboljšanje plač državnim nameščencem« predlog, ki ga je v Zbornici za trgovino, obrt in industrijo dal zbornični svetnik g. Joža Hrastelj. Iz tega predloga je razvidno, da tudi gospodarski krogi občutijo težak položaj državnega uslužbenca in zato se zavzemajo za zvižanje naših plač. Predlog se glasi:

Službeni prejemki državnega nameščenstva že od raznih preureditev, ki so se izvršile v povojni dobi, niso bili docela v skladu z dejanskimi potrebami. V nižjih in srednjih položajih ostajajo daleko pod minimumom, katerega človek za življenje nujno potrebuje. Ze do zdaj si državni nameščenci največkrat ni mogel nabavljati nikake obleke, perila in obutve, ker so mu službeni prejemki komaj zadostovali za skromno prehrano in stanovanje. Naše gospodarstvo ravno zaradi dejstva, da si državni nameščenci ne morejo privoščiti niti tega, kar nujno potrebujejo, veliko trpi in se posebno naša trgovina ne more toliko razviti, da bi normalno poslovala.

V zadnjem času se položaj od dne do dne poostruje. Najmujnejše življenjske potrebe, n. pr. moka, kolonialno blago, ma-

Ta nenapredovanja pa niso slučajna, ampak premišljena ter namenjena za tiste, katerih delo je treba preprečiti. — Pri takem nizkem gmotnem stanju se samozabiranje ne more, ali v prav skromni meri more vršiti, kar ni psihološko in tehnično pripravljeno za učinkovitejšim delom. Ako pa učitelj kljub temu dela, domače struje poskrbe, da se umiri.

Zato trdimo, da za sedanje prosvetno stanje učitelj v celoti ne more odgovarjati, ker ni svoboden pri svojem delu. Sedanje prosvetno stanje ni izkaz učiteljeve nedelavnosti, temveč razmer, v katerih živita učitelj in narod.

Vse javno delo odločujočih činiteljev je osredotočeno za strankarskimi cilji in ideali, ne pa za gospodarskim in kulturnim dvigom vasi in vsega naroda.

Postopki za kulturnejšo preobrazbo so zgrešeni, ker izvirajo iz političnih nagibov. Hočejo podrediti ljudstva in učitelja neki politični ali tudi svetovnonazorski struji, ne pa svobodno kulturno in gospodarsko tekmovanje naroda. Učitelj je pri tem ovira, ki jo je treba zrušiti.

Takšen je obraz stvari brez maske.

B.

nufaktura itd. se postopoma draže, kar je pač naravno, ker so tudi za trgovce nabavni pogoji vedno težji. Danes državni nameščenci ne zasluži niti toliko, da bi se pri življenju iz rok v usta po vedno višjih cenah mogli tudi skromno preživeti. Posebno so prizadete družine s številnimi nepreskrbljenimi otroki. Naš upravni aparat, katerega predstavljajo državni in avtonomni nameščenci, se vedno bolj proletarizira, kar ni niti v našem državnem, še manj pa v gospodarskem interesu.

Smatram za potrebno, da zbornica opozori osrednjo vlado na nujno potrebo, da se materialni položaj državnih in samoupravnih nameščencev, zlasti srednjih in nižjih, izboljša, in predlagam, da se pošlje s tega mesta na ministrski svet naslednja brzojavka:

Zbornica za trgovino, obrt in industrijo kot predstavnica gospodarstva dravske banovine opozarja osrednjo vlado na vedno bednejši položaj državnih nameščencev, posebno onih s številnejšo družino. Položaj je ravno v sedanjih časih, ko so najnujnejše potrebščine od dne do dne dražje, tako neugodno, da je pomoč nujno potrebna. Prosimo, da osrednja vlada posveti temu vprašanju vso pozornost, ker ni niti v državnem niti gospodarskem interesu, da stan državnih nameščencev vedno bolj propada in se proletarizira.

Naši izseljenci

Slovence srečavamo po vsej zemeljski obli, najdemo jih v Severni in Južni Ameriki, v Franciji, Belgiji, Holandiji, Nemčiji, Egiptu, daljni Avstraliji, Kitajski, Japonski in drugod. Nad 600.000 ljudi naše krvi je v tujini odtrgano od rodne grude. Ako pristajemo k tem še 120.000 Slovencev na Koroškem in 600.000 na Primorskem stojimo pred porazno ugotovitvijo, da živi danes že nad en milijon Slovencev izven državnih meja naše domovine, torej skoro toliko, kolikor nas je pod domačim krovom.

Za nas mali slovenski narod je to ogromna številka, ki mora dati vsakemu Slovencu mnogo misliti, kajti slabi gospodarji bi bili v domači hiši, ako ne bi zadostno skrbeli za sinove in hčere, ki so morali s trebuhom za kruhom po svetu, in velika bi bila naša malomarnost, ako bi jih pustili utoniti med drugimi narodi. Naš že itak majhen narod bi v doglednem času propadel.

Naša trda slovenska gruda ni mogla vsem dati kruha, zato so si ga morali nekateri poiskati v bližnjih in daljnih tujih deželah. Trd je ta kruh, saj opravljajo povsod najtežja dela. Pri tem ne gledajo toliko na udobnost svojega življenja, kakor pa na svoje zadolžene domove v domovini, ki stoji večinoma vsi tik pred propadom. Ogromne vsote denarja je prejela naša domovina od naših rojakov, denarja, katerega so si morali dobesedno odtrgati od ust. To je dovolj jasen dokaz, kako slovenski izseljenci ljubi svojo domačo zemljo.

S svojim vestnim delom so naši izseljenci poneli tudi ime in ugled naše zemlje v daljni svet, saj se povsod krepko uveljavljajo in danes imamo že odlične moze od delavca do znanstvenika, ki so tujini dokazali, da smo Slovenci kulturni narod.

Nekaj bežnih pogledov v življenje in delovanje naših izseljencev nam bo nazorno pokazalo, kako živijo in česa jim manjka. Najlepšo sliko nam nudijo izseljenci v Združenih ameriških državah, kjer so strnjeni v števil-

la in niti izseljenskega dopisnika ne. Več let prosijo za slovenske učitelje in duhovnike...

V Argentini vodijo 20.000 Slovencev duhovniki. Razvoj njihovih organizacij je še v povojih in treba bo še veliko pomoči iz domovine.

Celotna slika naših izseljencev ni torej razveseljiva. Naša kri tone po naši malomarnosti v tujem morju. V borbi za obstoj se morajo zanašati samo na sebe, na majhno pomoč svojih sorodnikov v domovini in na privatno iniciativo redkih družtev in družb v domovini, ki pa morejo zadostiti le najbolj kričečim potrebam naših izseljencev. Sistematičnega dela za izboljšanje položaja med Slovenci v tujini ni! Mnogo smo grešili na svoji izseljenški krvi in premalo smo se zavedali svoje dolžnosti do nje. Kaj žrtvujejo drugi narodi za svoje rojake v tujini, občutimo na lastnem telesu. Z načrtnim delom dvigajo nacionalni, gospodarski in kulturni nivo lastne krvi, da ne tone... Težki milijoni se uporabljajo za to. Uspeh? Zvesti ostanejo svoji domovini, zvesti onim, ki jih niso prodali. Tako delajo veliki narodi, koliko bolj ljubosumno bi morali paziti mi na svoje izseljence v tujini, ker smo številčno majhni in koliko uspešnejša bi bila organizirana pomoč, ker smo Slovenci borbeni in imamo mnogo življenjske sile. Da so se naši izseljenci vzdržali na današnji stopnji, se imajo zahvaliti samo sebi, lahko pa bi se počutili bolj vezani na svojo domačo grudo, ako bi od nje prejeli kako pomoč.

Slovensko učiteljstvo je enodušnega mnenja, da je pomoč nujna in potrebna. Na pomoč mora prihiti ves slovenski narod, ker se bje boj za njegov življenjski obstoj in ne sme prepušiti, da izgubi polagoma polovico svojih sinov in hčera. Predvsem stoji slovensko učiteljstvo na stališču, da se morajo ustanoviti povsod tam izseljenške šole, kjer so dani vsi potrebni pogoji in da se na nje nastavi učiteljstvo iz domovine. Šola s slovensko besedo je in bo ostala najvažnejši faktor proti potujčevanju našega življa v tujini. Mladina bi se učila v njej rodnega jezika svojih staršev, spoznala bi svoje poreklo in črpala moči za življenje. Mladina, ki je sedaj v največji nevarnosti, ne bi nikoli pozabila svoje-ga materinega jezika, z njim pa tudi ne domovine svojih staršev. Ostala bi narodno zavedna in ponosna na svoj slovenski rod.

Tovarišicam!

Poročilo o predsedniškem zboru v Ljubljani, ki je izšlo v »Učiteljskem tovarišu« od 9. novembra t. l., mi je vzbudilo mnogo misli. Predvsem me je zanimala točka, ki govori o aktivizaciji članstva, ker obeta zelo poživiti delo po naših družtvih. Pri tem sem najbolj mislila na tovarišice, ki sestavljajo večino članstva JUU, a pri organizacijskem delu stojijo ali pasivno in nezainteresirano ob strani, ali prevzemajo pod moškimi vodstvom podrejenosti, prav za prav neodgovorna mesta, le kake posameznice pokažejo večjo aktivnost in samostojnost. Ta moja opažanja so me napotila na misel, da bi bila zdaj prav posebno ugodna prilika, da bi tovarišice z vso aktivnostjo posegle v delo za našo organizacijo in za naš boljši položaj. Pri tem upoštevam tudi delo za izboljšanje naših šolskih razmer, kar je predvsem program »Učit. pokreta«. Kolikor je razvidno iz »Prosvete«, je sodelovalo prvo leto pri anketah od 25 pokretašev le 6 tovarišic, kar je spričo važnosti teh raziskovanj zelo malo število. Drugo leto, ko so se ankete izvedle na širši osnovi, je upati, da se jih je udeležilo tudi razmeroma večje število tovarišic. Na tem mestu pa je treba poudariti: s sodelovanjem pri pokretaškem delu se priključujejo tovarišice pobornikom za izboljšanje splošnih šolskih razmer in s tem za dvig ravni splošne ljudske izobrazbe. Pri tem delu tovariši pač ne bodo mogli dolgo pogrešati tovarišic, katerim se nudijo v okviru »Učit. pokreta« čisto specialne naloge raziskovanja.

Zakaj je potrebno, da se tovarišice pridružijo delu in borbi svojih tovarišev? — Spominjajte se še nedavnih bojev proti celibatu, ki je našel svoj odmev v dnevnem in našem stanovskem časopisu. Ta borba ni bila sama sebi namen, to se pravi, ni šla v

Vseblina:

Ljudska izobrazba in učitelj.
Gospodarski krogi se zavzemajo za zvižanje naših plač.
Tovarišicam!
Dva pomembna članka »Politike«.
UČITELJI PRIPRAVNIKI IN NJIHOV POLOŽAJ: Najbolj smo prizadeti maturantje iz l. 1931. — Pripravnik v plašču šolskega upravitelja.
Splošne vesti. — Osebne zadeve. — Kaj vse pišejo. — Mladinska matica. — Učiteljska tiskarna. — Šolski radio. — Naša gospodarska organizacija. — Stanovska organizacija JUU.

principu za tem, da bi učiteljice dosegle pravico, izbirati si moža po svoji volji. Kdor bi jo tako pojmoval, bi gledal zelo ozko. Ta borba proti celibatu je bila borba za popolno osvoboditev žene, za njeno popolno samostojnost v vseh poklicih in vseh položajih. In ta borba danes še ni končana, ampak se še vedno bje. Če žene mislijo, da se bodo možje borili zanje, se motijo. Same, čisto za lastno močjo bomo dosegle, ne brez žrtve, boljše življenje vsaj za svoje hčere, če že ne zase. In ta borba se najlaže in najuspešneje vrši v organizaciji. Če hočemo kdaj doseči tudi pravno in politično enakopravnost z moškimi, se moramo za to pripravljati, kajti ta enakopravnost ne obsega le prijetnih in udobnih pravic, ampak še več dolžnosti in odgovornosti. Le kaj nam bodo pomagale n. pr. politične pravice, če ne bomo vedele z njimi kaj početi, ali pa ne bomo dovolj zrele, da bi se jih pametno posluževale. Da se pripravimo na te svoboščine ozir. pravice in dolžnosti, ki nas brez dvoma v bodočnosti čakajo, se moramo pripravljati tam, kjer je za to prilika, to je v društvi in posebno v učit. organizaciji, kjer imamo priliko nastopati in delovati ob rami poklicnega tovariša, od katerega se lahko učimo tako na pozitivnih primerih, še bolj pa na negativnih.

Zatorej, tovarišice, le pustite se voliti v odbore sreskega društva, le bodite predsednice, tajnice, blagajničarke, referentke, le pri-

pravljajte referate in predavanja; le debatirajte kritizirajte, predlagajte in delajte na izboljšanje našega materialnega položaja, kajti vse to bo moralo roditi kar najugodnejše posledice in sadove. Le v velikem številu enako mislečih, enako borbenih, je naša zmaga. Učiteljicam je pa dana v okviru sreskih društev še druga možnost udejstvovanja, namreč da delajo v odseku učiteljic na specialno ženskih vprašanjih svojega stanu. Ta odsek je gotovo že pri vsakem sreskem društvu. Tovarišici, ki vodi tak odsek, naj bi pomagale prav vse tovarišice, vse naj bi sodelovale, ker imajo v teh odsekih možnost, da se usposobijo za nastopanje pred številnejšo publiko in tudi pred tovariši. Vse tovarišice morajo tvoriti strnjeno vrsto in se zbirati okoli referentke. Ta naj v prvi vrsti pritegne mlade tovarišice, pripravnice, ki jih naj vzgoji v sposobne, aktivne in brezkompromisne delavke za svoj stan sploh in posebno za ženska vprašanja, kar se zahteva tudi od tovarišev. Razveseljivo vneto in pripravljeno za delo kaže lendavsko društvo, v katerem so večino odborniških mest zavzele mlade tovarišice, o katerih prav nič ne dvomim, da bodo kljub svoji mladosti in nerutiranosti izpolnile svojo dolžnost v polni meri. Tako bi bilo želeli tudi za druga društva, v katerih naj bi bilo poživljeno delo po zaslugi tovarišic, da tudi one doprinesejo svoj delež k — aktivizaciji članstva. G. J.

UČITELJSKI PRIPRAVNIKI IN NJIHOV POLOŽAJ

Najbolj smo prizadeti maturantje iz l. 1931.

Učitelji pripravniki smo z zadoščanjem pozdravili novo rubriko, ki jo je otvoril »Učiteljski tovariš«, v kateri bomo lahko pisali in objavljali težko stališče, ki ga zavzemamo med našimi prosvetnimi, kulturnimi in nacionalnimi delavci na vasi. Položaj za nas pripravnike je bodisi iz materialnega ozira, bodisi glede na položaj, ki ga zavzemamo v ljudski šoli, izredno neugoden. Naše plače 912,75 din ne dosegajo eksistenčnega minimuma in ni čudno, da se mora mlad, idealen in delaven človek zadolževati in da mu potem ti »potrebni« dolgovni grenijo življenje in mu celo jemljejo čas. Materialno slabo situirani učitelj pripravnik se tudi na noben način ne more naprej izobraževati, ker nima sredstev za nabavo dragih knjig, iz knjižnic v mestu si jih ne more izposojevati, ker ne more tja, podeželske učiteljske knjižnice pa nimajo najnovejših pedagoških, socioloških, gospodarskih in drugih knjig.

Da omenim še eno dejstvo, ki marsikatero učitelja pripravnika tlačiti, to je dejstvo, da se najdejo posamezni šolski upravitelji, ki smatrajo učitelja pripravnika kot človeka, ki pač ni uradnik in je pač pripravnik ter kot tak ne more uživati onega ugleda kakor pa učitelj, ki je že prišel v uradniško skupino. Taka naziranja gotovih šolskih upraviteljev, ki to naziranje kažejo povsod, bodisi pri konferencah, bodisi v občevanju z učitelji pripravniki itd., odtujujejo učiteljsvo od svojega šefa, ki bi mu moral biti prav za prav pravi svetovalec, ne pa gledati nanj z nekih vzvišenih šefovskih vidikov.

Da preidem na temo, o kateri nameravam pisati.

Maturantje iz l. 1931. smo delali prvi peti letnik. Ze s tem so nas prikrajšali za eno leto,

Pripravnik v plašču šolskega upravitelja

Odvadil sem se pisati članke. V dijaški dobi sem se nekajkrat poskušil z njimi. Toda skoro v vsakem so mi kaj spremenili ali tudi obelili. Morda bo ta deležen iste usode. Lagal se pa nisem nikoli!

Tri leta sem čakal na namestitev. Tik pred mojo namestitvijo je nekdo ob priliki zasedanja banskega sveta izjavil, da smo abiturienti pregošposki in da ne maramo v hribe. To mi je bila prva zaušnica (tekem mojega službovanja jih je sledilo še več). Če bi nas le hoteli namestiti! Nič nas ne bi bilo treba vpraševati in še premalo mest bi imeli, toliko nas je čakalo tedaj.

Prejel sem obvestilo o namestitvi in takoj napisal šolskemu upravitelju pismo, naj mi za božjo voljo preskrbi hrano in prenočišče vsaj za prvi dan. Da sem lahko prišel na novo službeno mesto, sem si moral izposoditi denar za vožnjo.

Na srezo mi je g. šolski nadzornik s kratkim in previdnim uvodom izročil debel sveženj zaostale pošte z vestjo, da sem že prvi dan »avanziral« v v. d. šol. upravitelja. Nerodno sem obračal sveženj in ga prečudno ogledoval od vseh strani. Sola je bila pred menoj tri mesece zaprta. Ne bom opisoval, kako mi je bilo takrat. Ko sem prišel v službeni kraj, sem prejel svoje pismo. Nisem ga odprl in ga hranim v spomin.

Če bi imel denar, bi si naročil najmanj tri časopise vseh treh političnih struj. Da ostanem v stiku s svetom, sem se moral naročiti na onega, ki mi je najbližji, četudi z njim nisem čisto zadovoljen. Takoj sem začutil! »Aha, ti nisi naš! Premisli si in prelevi se, pa boš lahko izbiral!« Radi svojega učiteljskega poklica se sploh ne maram politično vdnjati. To ni neznačajno izogibanje! Politični lov na naše duše se je prav za prav pričel že v mladosti. Sedaj se je le z grobejšimi sredstvi nadaljeval. Mirno, tiho in podtalno! To je bilo veliko razočaranje! Posebno še, ko sem opazil, kako mnogo naših tovarišev počasi, a vztrajno podlega — za ceno svoje osebne koristi, pa tudi svobode!

Splošne vesti

RAZISKOVANJE DELA KMEČKE ŽENE

Na uvodnem in metodičnem tečaju za učiteljice nadaljevalnih šol v Mariboru smo ustanovile odsek za raziskovanje dela kmečke žene. Vsaka učiteljica bi se morala čim globlje vživeti v življenje žene, ki ima najodločilnejši vpliv za vzgojo naših učencev. Če bomo poznale njene napore in bremena, ki jo tlačijo, bomo tudi bolj poznale in razumele našo deco. Potom raziskovanja bi najbolj točno vedele, koliko časa preostane kmečki materi za vzgojo otrok, za počitek in izobrazbo. Način dela podajamo le v grobih obrisih. Starejša dekleta bi zapisovala kaj dela mati od jutra do večera in koliko časa dela vsako delo. Pri vsaki bi morali zapisati posebno stanje, število svinj in goveje živine. Prav tako bi zapisovale število žensk pri hiši, šolo-obveznih in mlajših otrok, število moških, starcev, ki niso sposobni za delo, in starost ter zdravstveno stanje žene. Podajamo le grobe obrise in prosimo vse, ki se za to delo zanimajo, da razmišljajo o tem, kako bi se delo čim uspešneje izvrševalo. Na podlagi teh rezultatov se bodo izdelali zaključki.

Oglašajo se tovarišice iz različnih srezov k sodelovanju. Vse tovarišice ki čutijo lju-bezen do svojih otrok in bi jih rade čimbolj

ker nas je zadevni zakon zajel tik pred maturo. Ne bom opisoval ogorčenja, ki je bilo takrat na učiteljsku, ko so nam podaljšali študij, že tik pred kruhom, ampak naj omenim le to, da so nam obljubili, da bomo po končanem V. letniku dobili takoj službe. To nas je sicer malo potolažilo, kljub temu, da smo bili prepričani, da nam V. letnik ne bo mnogo nudil, ker zanj še takrat ni bilo podrobne učnega načrta. Tavalj smo, učili se filozofije, a bilo je premalo prakse, posebno kar se tiče prakse za nižje organizirane šole. To se je videlo potem, ko smo bili komaj l. 1934. nameščeni, skoraj vsi na nižje organiziranih šolah in je trajalo precej časa, da smo se znašli. Čakali smo torej, kljub obljubi, da bomo nameščeni takoj, polna 3 leta in še več. Bil je to že drugi udarec, ki nas je zadel v živo in nam zagrenil eksistenco in tudi vse veselje. Drugi tovariši, ki so končali učiteljsku za nami, to je v l. 1932., 1933., in nekateri celo iz l. 1934. so bili z nami vred nameščeni.

In danes lahko, po skoraj 6 letih službe, mirno trdim, da nas je še več kot polovica iz l. 1931. pripravnikov, dočim je marsikdo od onih, ki so za nami dovršili študije, že preveden v isto željno čakajočo uradniško skupino, ki po mišljenju nekaterih napravi komaj učitelja popolnega. So celo primeri, da je tovariš, ki je maturiral l. 1935., preveden dočim čaka na prevedbo še mnogo starejših, posebno še iz l. 1931. To je tretji udarec, ki smo ga doživeli, in ne vemo, kako dolgo bomo še čakali, da se naš pripravniški položaj izboljša.

Ni torej čudno, da je učitelj pripravnik zagrenjen, a ni zagrenjen po lastni, ampak po drugi krivdi. K. V.

Usoda mi je dodelila v drugem letu službovanja življenjsko družico. Vkljub obljubi višje instance: »V našem interesu je, da pridejo mladi ljudje skupaj!«, obhajava ravno obletnico prodje umetno ločena. Tri prošnje v enem letu mi niso zadostovale. Kaj naj še napravim? Živimo v dobi tako zvanih preorientacij. Zgodil se, vse samo za kruh! Toda, kako bom pogledal v oči potem svojega otroka, deco v razredu?!

Prijavil sem se k praktičnemu izpitu. Radi težkega duševnega stanja, radi upraviteljskih poslov in še celodnevne pouka, se ne morem spravitv k učenju. Moral bi biti življenjski žongler. Kako drugače vse zahteve opraviti v redu? Pouk? Vzgoja? Administracija? Vprašanje se niza za vprašanjem.

Opisal sem svoje čisto osebne zadeve. Vendar pa drobec iz sedanje učiteljske skupnosti. Pozdravljam ustanovitev posebne rubrike. Gotovo nas bo še bolj povežala s stanovskimi društvi. Mislim, da je naš sedanjí mizerni položaj v mnogem kriv nedelavnosti in malomarnosti za delo pri društvi. Saj imamo toliko zadev urediti, najprej s samim seboj.

V zvezi s člankom »Učitelj pripravnik in organizacija« v 15. št. »U. T.«, bi tovarišem pripravnikom priporočal previdnost in pa zmernejši ton. Z očitki bomo vso stvar samo komplicirali in napravili slabo kri. Imamo slabe upravitelje, pa tudi slabe pripravnike! Tako stanje najdemo povsod in mi tega gotovo ne bomo izpremenili. Gotovo je asocialno, če upravitelj ne da pravočasno obračuna, ker s tem zavleče mnogim učiteljem izplačilo stanarine. Dostikrat sem pa tudi že slišal jadicovati dobre upravitelje o slabem ravnanju pripravnikov.

Posameznih primerov ne smemo posplošiti! Iščimo skupnosti! Dobra volja in zavest stanovske podpore nam pomagata. Nam pripravnikom, pa gotovo tudi — upravitelji. Sam si pa ne morem pomagati, ker sem samo v. d.

WOLLE Rudi W. R.

Dva pomembna članka „Politike“

V prejšnji številki »Učiteljskega tovariša« smo objavili odlok prosvetnega ministrstva glede dajanja nagrad za premostitve in napredovanja. Beograjska »Politika« je ob priliki izdaje tega odloka priobčila 14. nov. pod naslovom »Povodom jednog raspisa ministarstva prosvete« sledeči članek:

Prosvetno ministrstvo je izdalo 1. novembra odlok, ki se glasi:

»Prosvetnemu ministrstvu je od več strani sporočeno, da poedini učitelji in učiteljice ljudskih šol dajejo gotovim osebam in advokatskim pisarnam nagrade, da bi jim pri prosvetnem ministrstvu izposlovali premostitve na boljša mesta ali pa hitra napredovanja. Prosvetno ministrstvo pri premeščanju upošteva vsako stvarno potrebo, pri napredovanju pa odločata rangna lista in pa razpoložljivi krediti. Zaradi tega so posredniki med učiteljsvom in prosvetnim ministrstvom popolnoma nepotrebni.«

Uradno obvestilo te vrste predstavlja pri nas neko novost. Naslanja se na nek nemil, grd in kriminalen pojav, za katerega se veruje, da se je ukoreninil med prosvetne delavce, med uradnike prosvetnega resora. Istočasno pa kaže pripravljenost in odločnost, da se enkrat za vselej prepreči ta praksa plačevanja učiteljskih skupin in premostitev.

Toda na žalost, ta odlok sam na sebi pomenja, da je taka praksa obstojala in zaradi tega opozarja, da »so posredovalci med ministrstvom in učitelji (-cami) ljudskih šol nepotrebni« in svetuje, da se s prakso plačevanja za posredovanje pri napredovanju in dobivanju službenih mest preneha. Iz tega sledi logičen sklep, da je taka praksa do sedaj obstojala.

O podkupovanju onih, ki jim je poverjeno delo za napredovanje in premostitve učiteljsva, o tem kriminalnem poslu službenih državnih organov, a ne samo o ponujanju podkupnine od strani učiteljev in učiteljic, se je govorilo tudi na mnogih učiteljskih skupščinah, ne samo sreskih društev, nego tudi pred večimi stanovskimi forumi JUU. Govorilo se je, toda to vprašanje, te sumnje, ki težko padajo na naše javno življenje, niso bile nikoli do konca pojasnjene. Priznati se mora, da preiskava o takih krivdah ni tako enostavna in lahka, ker za delo podkupnine nosi odgovornost oni, ki jo zahteva, kakor tudi oni, ki jo daje. Zato je menda neko sresko učiteljsko društvo, katerega člani so imeli vsakakor težko izkušnjo s skupinami in »premostitvami« pred 2 letoma, zahtevalo, da se spremenijo odredbe o odgovornosti za sprejemanje podkupnine, ker je smatralo, da današnje odredbe o sprejemanju podkupnine niso dovolj učinkovite. Prav tako je to društvo v svojih sklepih ugotovilo, da je bilo mnogo učiteljev prevaranih: Vzeli jim je bil denar, a niso dobili niti skupine niti mesta, za katerega so se »pogodili«.

O tej nemili praksi, o tem nesramnem izrabljanju onih, ki za 900 din služijo državi in narodu, je bilo, in to večkrat, govora tudi v narodni skupščini. Tudi v plenumu skupščine in v finančnem odboru. Iznešeni so bili tudi konkretni primeri, pa ni nikogar niti glava zablela, ker se v tem času ni dovoljevala niti sumnja v pravičnost sodelavcev šefov prosvetne centrale.

Medtem se je prej in po tem razpisu prosvetnega ministra v dnevnem tisku trdilo, da so si učitelji zares v velikem številu morali odtrgovati od svojih ust, da bi plačali raznim posredovalcem onih, ki premeščajo, da jim dajo — in to vnaprej — za skupino ali premostitev vsote v iznosu dvomesečne, trome-sečne učiteljske plače in tudi več.

V javnem interesu je, da se ta afera razčisti. Obsežna preiskava o tem vprašanju bi bila velikega pomena in za splošnost zelo koristna.

IZJAVA G. IVANA DIMNIKA

(objavljena v »Politiki« 16. nov.)

K članku priobčenem v »Politiki« od 14. novembra pod naslovom »Povodom jednog raspisa ministarstva prosvete«, smatram za potrebno naglasiti pomen razjasnitve vprašanja, ki ga je cenjena »Politika« pokrenila, in dopolniti ta članek s sledečimi dejstvi:

Jugoslovnsko učiteljsko združenje je pozdravilo omenjeni odlok prosvetnega ministr-

stva in pozvalo svoje članstvo, da pomaga pri stremljenjih za pobijanje korupcije. Za dajanje informacij in za neobhodno upravičene intervencije je JUU v smislu svojih nalog osnovalo poseben personalni in pravni odsek, ki brezplačno daje pravne informacije in vrši brezplačno potrebne intervencije, v kolikor so upravičene in z zakonom osnovane. S tem štiti zakonske pravice svojega članstva in tako skuša organizacija odstraniti posredovalce, ki ta posel vrše brez zakonskega reda in za denar.

Znano je, da je sedanja uprava JUU v zadnjih letih vodila energično borbo proti konjunkturizmu, protekcionizmu in korupciji, ki so se v prosvetni stroki usidrali. Na tem vprašanju so se tudi cepile učiteljske vrste v skupino, ki se je okoristila s sistemom konjunkturizma, protekcionizma in korupcije v svojo osebno korist, in v skupino — hvala Bogu ogromne učiteljske večine —, ki se je brezkompromisno borila proti takemu sistemu.

Jugoslovnsko učiteljsko združenje je vložilo več predstavk v pogledu koruptnih pojavov na odločujoče, opozarjalo je s svojimi komunikacijami in resolucijami na to zlo in apeliralo na članstvo, da pobija protekcionizem in koruptne pojave in da jim ne podleže. Ker se po zakonu za tako delo kaznuje tudi oni, ki daje, kakor tudi oni, ki prejema podkupnino, je JUU zahtevalo po finančnem zakonu sprejetje zakonske odredbe, s katero bi se oprostil oni, ki je bil prisiljen za dosego svoje zakonite pravice dajati podkupnino, pod pogojem, da v določenem roku primer sam prijavi. Na ta način bi se preprečilo to zlo v vrstah starejšinskega kadra in prosvetnih delavcev, vzgojiteljev mladine in naroda.

Prepričan sem, da se niti s sredstvi preiskave, niti z grožnjo uporabe zakonskih predpisov ne bo popolnoma odpravilo to zlo in da niti dobronamerni odlok prosvetnega ministrstva ne bo imel pravega efekta, dokler se ne začne z drugimi učinkovitejšimi ukrepi za odpravo konjunkturizma, protekcionizma in korupcije, s čimer se demoralizirajo prosvetni delavci in narodni vzgojitelji. Popolno jamstvo za ukinitve tega zla vidimo v demokratični ureditvi prosvetne zakonodaje, a predvsem v sledečih zakonskih reformah:

1. Učiteljsvju je treba vrniti stalnost na službenem mestu, da se onemogočijo špekulacije in osebni računski nasproti učiteljsvju.

2. Vsa izpraznjena in prosta učiteljska mesta se morajo spopolnjevati brez izjeme z razpisi tako učiteljskih kakor tudi upraviteljskih, nadzorniških in vseh ostalih mest.

3. Razpored učiteljsva za postavitev, premostitve, odpuste iz službe in drugo, naj vrši specialna komisija, v kateri morajo biti zastopani vsi zainteresirani faktorji, da se s tem omeji protekcionizem ter onemogoči in pobije korupcija, ki je posledica sedanjega nedemokratičnega individualističnega sistema v pogledu odločanja za postavitev, premostitve itd. učiteljev (-ic).

4. Da se uvede avtomatično napredovanje, s čimer bi se onemogočil vsak protekcionizem in korupcija pri napredovanjih, a na zakonit način omogoči revizija dosedanjih napredovanj in starejšinskega napredovanja.

To se mora smatrati kot edina pot za lečenje konjunkturizma, protekcionizma in korupcije v prosvetnih vrstah, ki morajo v tem pogledu biti čistejše od vseh ostalih vrst. To bi bil najboljši način v službi države in naroda, ker ni večje nesreče za narod od one, ko se demoralizirajo vzgojitelji njegove mladine — bodočega naroda.

Učiteljski pravnik

—Š Vprašanje. Na šoli je vlažna učilnica, v kateri so že tri učne osebe zbolele, ker so počevale v njej. Sreski sanitetni referent je mnenja, da se mora učilnica zapreti, dokler se temeljito ne predelata.

Odgovor. Po 14. točki § 114. zak. o narodnih šolah je dolžnost šol. upravitelja, da zahteva pravočasno popravila. Ako je ugotovil sreski sanitetni referent, da se mora učilnica do temeljite predelave zapreti, je gotovo, da je to tudi naznanil sreskemu načelstvu, ki odredi komisijski pregled. Če se pa to ni zgodilo, obravnavajte zadevo na seji krajevnega učiteljskega sveta.